

PRIRUČNIK
ZA NAJVAŽNIJA
HRVATSKA

IZVOZNA TRŽIŠTA

IZDANJE HRVATSKIH IZVOZNIKA

hrvatski izvoznici

IZDANJE HRVATSKIH IZVOZNIKA
PRIRUČNIK ZA NAJVAŽNIJA HRVATSKA IZVOZNA TRŽIŠTA

NAKLADNIK:
HRVATSKI IZVOZNICI

UREDNIŠTVO:
Hrvatski izvoznici
Bonline d.o.o.
Centar za istraživanje globalnih rizika

AUTORI:
Veljko Drakulić (Bonline d.o.o.)
Dragan Dorotić Džolić (Centar za istraživanje globalnih rizika)

OBLIKOVANJE: PARAGRAFIX d.o.o.

NAKLADA: 500

Sadržaj

O priručniku	4
Objašnjenje pojmova	5
Pregled globalnih ekonomskih i političkih trendova	6
ANALIZA HRVATSKIH IZVOZNIH TRŽIŠTA	
Italija	8
Bosna i Hercegovina	9
Njemačka	10
Slovenija	11
Austrija	12
Srbija	13
Ruska Federacija	14
Sjedinjene Američke Države	15
Mađarska	16
Ujedinjeno Kraljevstvo	17
Turska	18
Egipat	19
Japan	20
Ujedinjeni Arapski Emirati	21
Brazil	22
Nigerija	23
Irak	24
Izrael	25
Južna Koreja	26
Kina	27
Kazakstan	28
O priređivačima	29
Bilješke	30

O priručniku

Priručnik za izvozna tržišta napravljen je kako bi izvoznicima pružio brz uvid u stanja pojedinih za Hrvatsku važnih izvoznih destinacija. Priručnik je koncipiran na način da je za svaku navedenu zemlju dan opis trenutačne ekonomske situacije s naglaskom na rizik neplaćanja.

Priručnik je nastao kao posljedica suradnje udruge Hrvatski izvoznici, Bonline d.o.o. i Centra za istraživanje globalnih rizika. Sadržaj obrađen u priručniku izradili su Veljko Drakulić, direktor Bonline i Dragan Dorotić Džolić, analitičar Centra za istraživanje globalnih rizika.

U uvodu su opisana aktualna ekonomska i politička kretanja koja imaju snažan utjecaj na globalnu ekonomiju.

U nastavku su grafički obrađeni industrijski trendovi za zemlje uvoznice hrvatskih proizvoda koje su članice EU, dok je za ostale zemlje prikazan grafikoni s nazivom izvoznog rizika i oznakom intenziteta potencijalnog rizika.

Objašnjenje pojmova

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom razdoblju mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova.

Sistemske rizike – obuhvaća prijetnje koje mogu narušiti stabilnost ustaljenih sustava koji okružuju poslovanje pojedine tvrtke, odnosno njene izvozne transakcije.

FX/valutni rizik – odnosi se na široka pomicanja vrijednosti pojedinih valuta.

Rizik protekcionizma – odnosi se na trend porasta raznovrsnih mjera ekonomske politike koje primjenjuju vlade diljem svijeta kako bi osigurale povoljniji položaj domaćem gospodarstvu.

Rizik neplaćanja i transfera – obuhvaća zapreke poput kapitalne kontrole, odustajanja od konvertibilnosti, porasta insolventnosti na određenom tržištu, krize bankarskog sektora i slično.

Rizik suverena – odnosi se na potencijalni gubitak zbog nedostatka mogućnosti ili volje da pojedina država podmiri svoje financijske obaveze.

Rizik izvršenja ugovornih obveza – odnosi se na gubitke koji proizlaze iz kršenja ili nepriznavanja ugovornih obveza između partnera u različitim zemljama.

Pregled globalnih ekonomskih i političkih trendova

Aktualni pokazatelji ekonomske aktivnosti na globalnoj razini, kao i indikatori tržišnih sentimentata nedvojbeno očitavaju pozitivan trend. Industrijska proizvodnja rasla je u posljednjem kvartalu prošle godine i nastavlja rasti u prvom kvartalu ove godine. Ohrabruje činjenica da pozitivan trend nije rezerviran samo za brzorastuće ekonomije Azije, već su rast i oporavak ubilježeni u SAD-u i Japanu. Pozitivan tržišni sentiment čak je značajnije izražen u razvijenim industrijaliziranim zemljama nego u razvijajućim ekonomijama koje su bile nositelj globalnog rasta posljednjih godina.

U prošloj 2013. godini ekonomski značajni dijelovi svijeta prošli su kroz stanovite promjene koje će bitno odrediti smjer globalnog gospodarstva i u 2014.

U **Kini** je gromoglasno najavljen plan opsežnih reformi koji bi trebao udahnuti novi život jednoj od nosećih svjetskih ekonomija. Kina namjerava uspostaviti održiv model rasta, više tržišni i znatno otvoreniji nego do sada. Za uspješnu implementaciju dubokih reformi ključni moment biti će unutarnja politička podrška.

Vodeća globalna sila **SAD** bilježi ekonomske uspjehe. Politički sporazum oko proračunskih limita relaksira raspoloženje investitora, kao i padajuća stopa nezaposlenosti. Oči svijeta uprte su u SAD ponajprije zbog iščekivanja daljnjih odluka FED-a, te u ovoj godini snažno prisutne geopolitike.

Euro zona je napokon izašla iz recesije. Pitanje koje se nameće tiče se prognoza o eventualnom razdoblju stagnacije koji slijedi, misleći pri tom na nedovoljne stope rasta u glavnim ekonomijama Unije.

Japan se oslobodio deflacije. Ustrajna ekonomska politika premijera Abea imala je poželjan učinak. Japanskoj ekonomiji ide u prilog i po svemu sudeći kraj jednog super ciklusa u cijeni sirovina. To će zasigurno utjecati na monetarnu politiku zemlje, a posljedično i na ekonomije pacifičke regije.

Indijska ekonomija iskusila je razdoblje usporenog rasta, visoke inflacije, fiskalnog deficita, negativan tržišni sentiment. Usprkos svemu Indija ima jak potencijal rasta, značajne komparativne prednosti te je oporavak očekivan. Politički rizik dominantan je u ovoj izbornoj godini.

Rusko gospodarstvo suočeno je s nizom problema poput slabog izvoza, rasta zaduženja domaćinstava te gubitka povjerenja investitora. Geopolitički faktor odlučujući je u ovoj godini kao i pitanje opadanja cijena sirovina.

Brazilsko gospodarstvo također je na prekretnici. Kombinacija problematičnih faktora poput fiskalne nediscipline, ovisnosti o izvozu sirovina ili problemi s domaćom valutom otežavaju započeti uspon. Izborna godina i neizvjesnost na tržištima sirovina visoko su na listi prioriteta u 2014.

Unatoč svemu, predviđanja globalnog ekonomskog rasta u 2014. godini su optimistična i projekcije rasta kreću se oko 3,75% u odnosu na 3% u 2013. godini. Ovakva predviđanja temeljena su na značajnom oporavku snažnih globalnih ekonomskih zona, odnosno SAD-a, Japana i EU-a, te na tek umjerenoj stagnaciji velikih brzorastrućih tržišta, poput zemalja BRICS, MIST itd.

Dominantni trendovi koji će utjecati na kretanje globalne ekonomije u 2014. godini su ponovno osnaženi geopolitički rizik, te najavljena promjena smjera monetarne politike američkog FED-a. Važnu ulogu ima i pitanje otpornosti pojedinih tržišta u nastajanju na globalne šokove u uvjetima prekomjernog rasta kredita i daljnjeg opadanja cijena globalno važnih industrijskih sirovina.

Geopolitički pogled na globalnu ekonomiju privlači pozornost zbog događaja u Ukrajini. Sasvim je jasno da sve pozitivne projekcije rasta u 2014. ovise i o raspletu ukrajinske krize. Međutim, snažan geopolitički trend oblikuje globalnu stvarnost u širem kontekstu od aktualne krize. Dobar primjer je partnerstvo za transatlantsku trgovinu i ulaganja (TTIP) koje se visoko pozicionira na političkoj agendi s obje strane Atlantika. Slično je i s ruskim nastojanjima oko uspostavljanja Euroazijske unije, te u situaciji razvoja pacifičke ekonomske zone.

Geopolitički uzlet Kine nova je realnost. Kina će sve snažnije geostrateški djelovati, najprije kako bi poduprla snažan ekonomski rast neophodnim resursima, a moguće je i kako bi osigurala ispušni ventil nabujalim nezadovoljstvima unutar kineskog društva.

Tehnološki skok u ekstrakciji plina koji bitno mijenja poziciju i ulogu SAD-a na energetskej mapi svijeta, dobit će svoj geopolitički izraz u skoroj budućnosti. Pitanje stabilnosti na Bliskom istoku iznova se javlja, sada u ponešto izmijenjenom kontekstu.

Izborna 2014. u nekoliko velikih ekonomija kao što su Brazil, Indija, Južna Afrika također može

iznjedrati niz političkih nepravilnosti i osnažiti već prisutan uzlazni trend geopolitičkog rizika.

Najavljivana normalizacija monetarne politike američkog FED-a zapravo znači redukciju likvidnosti na globalnoj razini. Sličnu obustavu monetarnih stimulusa očekujemo i u Europi i Japanu. Takav razvoj nosi rizik pritiska na pojedine valute, osobito na tržištima u nastajanju. U ranijim godinama stezanje američke monetarne politike znalo je dovesti do kriza na tržištima u razvoju, primjerice azijske krize u drugoj polovici 1990.-ih koja je snažno pogodila Tajland, Indoneziju i Južnu Koreju. Danas su ove zemlje puno otpornije na ovakav scenarij, prije svega zbog ogromnih zaliha deviznih rezervi. Ipak, one zemlje koje imaju slabe devizne rezerve i snažniju povezanost s američkim financijskim tržištem mogu biti ugrožene. Primjer takve zemlje je Turska.

Tržišta u nastajanju proteklih godina bila su pokretač globalnog rasta. U 2014. godini dio globalnog rasta ponovno generiraju visoko razvijene zemlje. No, to nikako ne umanjuje važnost ovih prvih za globalnu ekonomiju. Otpornost na globalne šokove, poput iznenadnih geopolitičkih udara ili nastanka financijskih kriza, iznimno je važna za ove zemlje. Brazil, Indonezija, Rusija i Meksiko bilježe visoku stopu rasta kredita u posljednjih nekoliko godina. Zabrinjavajuće je što su ove zemlje vrlo ovisne o izvozu sirovina, a prema nekim procjenama pad cijena industrijskih sirovina mogao bi se nastaviti i u 2014. godini. Takav razvoj može predstavljati rizično okruženje za izvoznike koji posluju na spomenutim tržištima.

Italija

8

Talijanski BDP u protekloj je godini pao za 1,8% u odnosu na godinu ranije. Glavni razlog tomu je pad privatne potrošnje zbog nižeg raspoloživog dohotka građana, što je pak povezano sa slabim tržištem rada (prošle godine zabilježen rekordan broj nezaposlenih) koji utječe na potrošnju domaćinstva. Industrijska proizvodnja pala je za 3%, jer su banke smanjile kreditnu aktivnost te su tako krediti nefinancijskim poduzećima pali su za 5,8%, a domaćinstvima 1,3% u protekloj godini. Iznos nenaplativih kredita povećao se za 22% u protekloj godini. Iako trenutno banke drže restriktivnu kreditnu politiku, postoje naznake da bi u ovoj godini moglo doći do promjene.

Naime, broj banaka koje su imale restriktivnu politiku pao je sa 25% u predzadnjem kvartalu na 12,5% u zadnjem kvartalu prošle godine.

Broj stečajeva povećao se za 9,9% u 2013. godini u odnosu na godinu ranije. Također, u 2013. je čak 22.000 poduzeća pokrenulo stečajni postupak, a 45.000 poduzeća se ugasio (9,3% više nego godinu ranije). Porezni nameti u Italiji jedni su od najvećih u Europi, te je protekle godine Italija zabilježila rekordan broj stečajnih postupaka. U ovoj godini očekuje se isti trend stečajnih postupaka te problemi s kašnjenjem u plaćanju. Poseban oprez preporučuje se pri poslovanju s maloprodajnim sektorom.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	-2,2	-1,8	-0,2	0,9
Inflacija, %	2,9	1,1	0,7	1,1
Nezaposlenost, %	10,6	12,1	12,7	12,4
Prosječni dani kašnjenja u plaćanju domaćim poduzećima	31	31	-	-

Politička situacija svakako je stabilnija nego godinu prije. Novi izborni zakon doprinosi formiranju čvrste vlade te posljedično uspješnijem provođenju zacrtanih reformskih javnih politika. Ukupni politički rizik je relativno nizak, postoji umjereni rizik građanskih prosvjeda.

TRŽIŠNE PRLIKE ZA HRVATSKE IZVOZNIKE U 2014 - ITALIJA	TREND
Kemijska industrija	↓ ↑
Farmaceutska industrija	↓ ↑
Financijske usluge	↓ ↑
Prehrambena industrija	↓ ↑
Građevinski sektor	↓ ↑
Auto industrija	↓ ↑

Bosna i Hercegovina

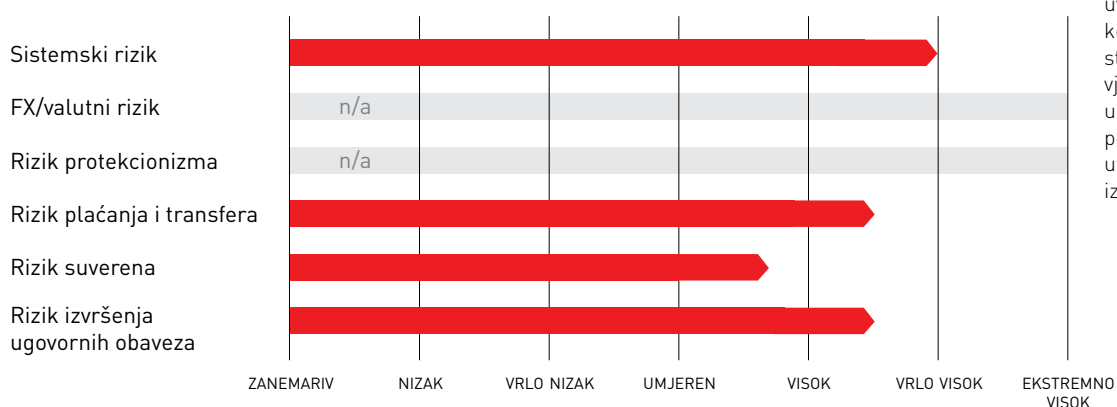
Iako je BDP u blagom rastu, BIH ekonomija je u vrlo složenoj situaciji. Visoki stupanj korupcije, nezaposlenost, smanjenje plaća u javnom sektoru, velik vanjski dug te visok politički rizik glavna su kočnica razvoju BIH privrede. Pozitivno je da je izvoz prošle godine rastao po stopi od 6,6%, dok se uvoz smanjio za 0,5%.

Za ovu godinu očekuje se rast izvoza zbog oporavka u eurozoni, naročito u Njemačkoj koja je glavna BIH izvozna destinacija. Također, niske plaće čine BIH proizvode konkurentnima pa se i

s te strane očekuje povećanje izvoza. Isto tako očekuje se i povećanje potrošnje domaćinstava zbog većih inozemnih doznaka od strane BIH državljanima koji rade u inozemstvu.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	-1,0	0,2	0,9	2,0
Inflacija, %	1,9	1,8	2,7	2,6
Nezaposlenost, %	44,9	43,1	42,1	39,9

BOSNA I HERCEGOVINA - IZVOZNI RIZICI

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

Njemačka

10

Njemačka ekonomija porasla je za 0,4% prošle godine. Najveći uteg tamošnje ekonomije bila je privatna potrošnja koja se smanjila u zadnjem kvartalu za 0,1%, dok su investicije u istom razdoblju porasle za 1,4%. Izvoz je rastao 2,7%, što znatno više nego uvoz (0,6%) što je također utjecalo na rast BDP-a.

Nezaposlenost je na najnižoj razini u povijesti (5% u siječnju ove godine). Očekuje se rast potrošnje domaćinstva u 2014., a naročito u 2015. kada se očekuje uvođenje minimalne plaće od 8,5 eura po satu. Očekuje se i daljnji robustan

rast izvoza budući da eurozona (koja je glavni njemački izvozni partner) bilježi znakove oporavka. Što se urednosti plaćanja tiče, 88% njemačkih poduzeća plaća na vrijeme, a rizik insolventnosti manji je za 11% u odnosu na kriznu 2010. godinu. U stečaj je prošle godine otišlo 7,6% poduzeća manje u odnosu na godinu ranije. Budući da je Njemačka zemlja koja se najbrže oporavlja u Europi, svakako se preporuča kao tržište za poslovanje naših izvoznika.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	0,8	0,4	1,8	2,0
Inflacija, %	2,0	1,5	1,9	2,2
Nezaposlenost, %	5,4	5,2	5,8	5,6
Prosječni dani kašnjenja u plaćanju domaćim poduzećima	10	9	-	-

Razina političkog rizika je vrlo niska, eventualna iznenađenja mogu se javiti u prostoru reputacijskog rizika, odnosno građanskih reakcija na ugrožavanje okolišnih i ljudskih prava.

TRŽIŠNE PRILIKE ZA HRVATSKE IZVOZNIKE U 2014 - NJEMAČKA	TREND
Građevinski sektor	↓ ↑
Farmaceutska industrija	↓ ↑
Poljoprivreda	↓ ↑
Tekstilna industrija	↓ ↑
Papirna industrija	↓ ↑
Sektor usluga	↓ ↑

Slovenija

Slovenska ekonomija je u padu nekoliko godina za redom, a ni u budućnosti ne možemo očekivati skori oporavak. Bankarski sektor jedan je od najvećih problema, s ukupno 20% nenaplativih kredita. Iako je vlada pomogla bankama pomoću "financijske injekcije" i donijela određenu stabilnost u bankarskom sektoru, prostora za brži ekonomski rast nema u ovom desetljeću. Potrošnja će i dalje biti slaba, a najveći uteg predstavlja vladina sanacija javnog duga koji se podigao sa 22% na 76% BDP-a za vrijeme krize.

Poduzeća su prezadužena te se još uvijek bore s vraćanjem kredita koje su uzeli početkom 2000.-tih, u eri "kreditnog booma", nakon čega se znatno smanjila likvidnost tržišta.

Glavna izvozna odredišta su Njemačka, Italija, Hrvatska, Francuska te Austrija.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	-2,4	-1,0	-1,6	0,3
Inflacija, %	2,7	2,3	2,1	2,2
Nezaposlenost, %	12,7	13,0	13,5	12,9
Prosječni dani kašnjenja u plaćanju domaćim poduzećima	32	30	-	-

Razina političkog rizika za Sloveniju slična je kao i u ostalim zemljama EU. Ipak provođenje oštrih mjera četvoročlane koalicije ostavlja dovoljno prostora za nenadane razvoje.

TRŽIŠNE PRILIKE ZA HRVATSKE IZVOZNIKE U 2014 - SLOVENIJA	TREND
Građevinski sektor	↓ ↑
Hrana i piće	↓ ↑
Prodaja na malo	↓ ↑
Medicinska oprema	↓ ↑
Auto industrija	↓ ↑
Turizam	↓ ↑

Austrija

12

Austrijska ekonomija bilježi minimalan rast u zadnjih nekoliko godina. Sektor građevine smanjio je prihode u prošloj godini u prosjeku za 3%, dok su isti kod industrijskih poduzeća smanjeni za 1,4%. U ovoj se godini ipak očekuje rast prihoda u oba sektora.

Austrijske firme također imaju problema s vanjskom potražnjom. Izvoz je rastao samo 1,3%, a privatna potrošnja u zadnjem kvartalu protekle godine rasla je za 0,1%. Kapitalne investicije ta-

kođer su u blagom rastu, a vladina potrošnja raste tri kvartala za redom po stopi od 0,4%. Austrijski potrošači su pesimistični zbog povećanja nezaposlenosti (iako je najmanja u eurozoni, ona ipak bilježi rast od 2011. godine) i ekonomske nesigurnosti.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	0,4	0,3	1,6	2,1
Inflacija, %	2,5	1,7	2,0	1,5
Nezaposlenost, %	4,3	4,7	4,6	4,2
Prosječni dani kašnjenja u plaćanju domaćim poduzećima	11	12	-	-

Politička situacija svakako je stabilnija nego godinu prije. Novi izborni zakon doprinosi formiranju čvrste vlade te posljedično uspješnijem provođenju zacrtanih reformskih javnih politika. Ukupni politički rizik je relativno nizak, postoji umjereni rizik građanskih prosvjeda.

TRŽIŠNE PRILIKE ZA HRVATSKE IZVOZNIKE U 2014 - AUSTRIJA	TREND
Građevinski sektor	↓ ↑
Hrana i Piće	↓ ↑
Farmaceutska industrija	↓ ↑
Medicinska oprema	↓ ↑
Trgovina	↓ ↑
Poluvodiči i komponente	↓ ↑

Srbija

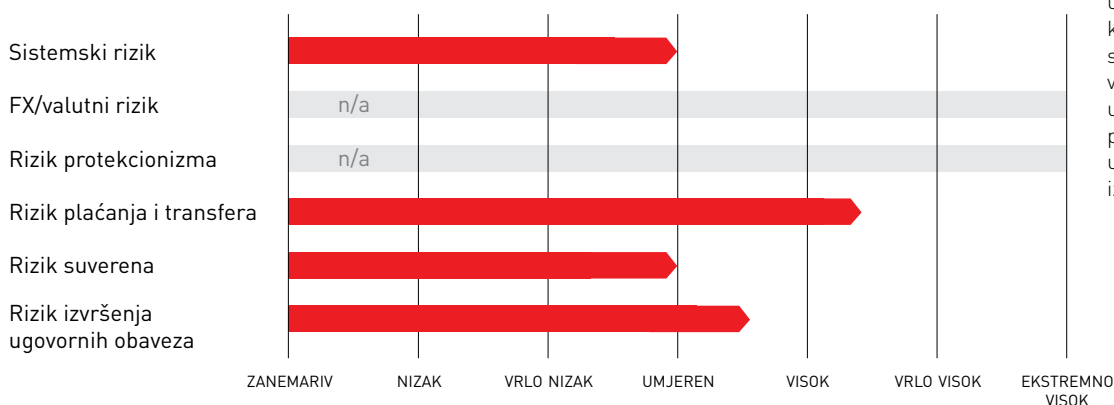
Srbijanska ekonomija u protekloj je godini zabilježila rast od oko 2,3%, dok se u iduće dvije godine očekuje također pozitivan (doduše nešto manji) trend. Srbiji trenutno prijete nekoliko opasnosti uslijed eskalacija krize u Rusiji, s kojom Srbija ima visok stupanj ekonomske integracije. Jedan od rizika je prekid opskrbe plinom zbog ruskog bojkota Ukrajine (odnosno EU-a). Drugi rizik je izgradnja plinovoda koji bi mogao zaobići Srbiju i samim time smanjiti potencijalno povećanje broja zaposlenih te tranzitne prihode. A treći rizik je kreditna izloženost Rusiji. Očekuje se da će EU ostvariti pritisak na Srbiju u smislu

da će morati odabrati na čiju će stranu. Naime, do sada je Srbija imala neutralan stav.

Dugoročno, ekonomija ima solidne izgleda za napredak. Vlada pokazuje znakove uspjeha u borbi s korupcijom i samim time ulijeva povjerenje u investitore. U protekloj godini porastao je izvoz za 30%, dok je uvoz rastao 8,6%. Vanjski dug se smanjuje (trenutno 78% BDP-a dok je godinu ranije iznosio 86%), što će smanjiti trošak servisiranja dugova.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	-1,6	2,3	1,2	2,4
Inflacija, %	12,1	6,0	6,0	6,1
Nezaposlenost, %	23,8	19,9	22,9	22,4

SRBIJA - IZVOZNI RIZICI

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

Ruska Federacija

14

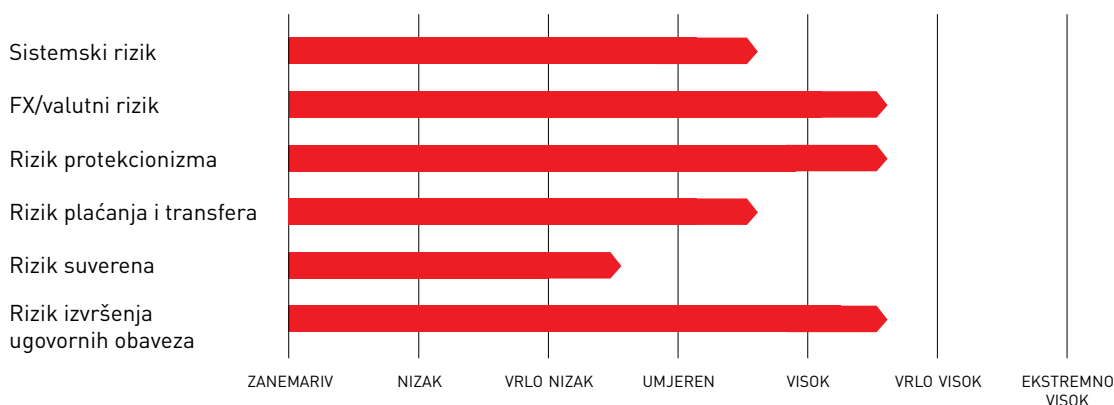
Ruska ekonomija bilježi smanjenje rasta BDP-a sa 2012. na 2013., a i za iduće dvije godine ne predviđa se veliki rast. U idućim mjesecima očekuje se povećani rizik neplaćanja kredita dobavljačima i bankama, pogotovo kod poduzeća koja su ovisna o uvozu. Velik uteg na rusku ekonomiju imati će potencijalno smanjenje izvoza plina u EU. Trenutno zemlje EU uvoze 30% plina iz Rusije, pa bi bilo kakvo limitiranje ruske trgovine s EU prouzročilo moguć ekonomski pad RF. Također, dodatan uteg za Rusiju je slabljenje domaće valute u odnosu na dolar (od početka 2014.

godine oko 8% nominalne vrijednosti). Broj novih narudžbi robe u protekloj godini u proizvodnom sektoru pao je za oko 2%, dok je broj nov osnovanih poduzeća u sektoru usluga porastao zadnjih šest mjeseci zaredom. Trenutno glavni pokretač ruskog rasta je sektor maloprodaje, koji je prošle godine rastao za 4,4%.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	3,3	1,2	0,9	2,4
Inflacija, %	5,0	6,7	5,9	5,9
Nezapostenost, %	5,3	5,4	5,7	5,9
Prosječni dani kašnjenja u plaćanju domaćim poduzećima	-	15	-	-

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

RUSKA FEDERACIJA - IZVOZNI RIZICI

Sjedinjene Američke Države

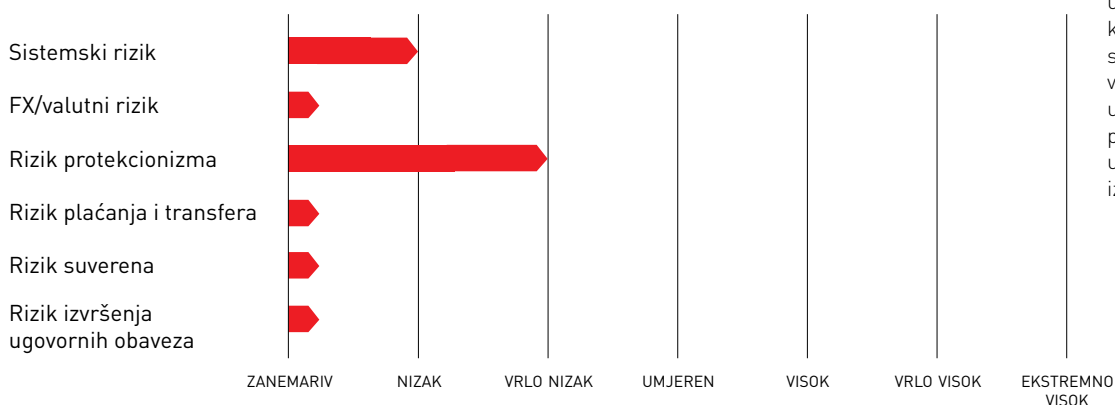
Američka ekonomija jedna je od najstabilnijih i najbrže rastućih ekonomija. Rizici neplaćanja kredita se smanjuju. Tako se broj nenaplativih kredita smanjio se za 3% u zadnjem kvartalu prošle godine, a ukupno gledajući na godišnjoj razini za 4%, što upućuje da se "zdravlje" dužnika poboljšava. Također, broj stečajeva rapidno pada, čak za 17% na godišnjoj razini.

U ovoj godini očekuje se daljnji ekonomski rast u više segmenata poput rasta plaća, maloprodaje te tržišta nekretnina. Privatna potražnja u zadnjih je nekoliko kvartala rasla po stopi od

oko 2%, dok je u zadnjem kvartalu prošle godine rasla još više. Predviđa se rast od oko 3% u ovoj i idućoj godini (prosječni kvartalni rast od oko 0,6%). To je nešto manji rast od onog u zadnjih nekoliko kvartala, a kao razlozi navode se privremene prekobrojne akumulacije u zalihama.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	2,7	1,8	2,8	2,9
Inflacija, %	2,0	1,4	1,7	2,1
Nezaposlenost, %	8,0	7,3	6,5	6,0

SJEDINJENJE AMERIČKE DRŽAVE - IZVOZNI RIZICI

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

Mađarska

16

Mađarskoj ekonomiji prijete nekoliko rizika u ovoj godini. Prije svega tu je valutni rizik. Forinta je u siječnju 2014. u odnosu na euro bila 299:1, dok je taj odnos krajem ožujka zbog tenzija s Rusijom i Ukrajinom iznosio 312:1. To se vrlo negativno odražava na kreditno zadužena poduzeća i osobe te može ozbiljno ugroziti domaću potrošnju i investicije. Također, mađarska poduzeća koja obavljaju djelatnost u Ruskoj Federaciji izložena su riziku smanjenja profitabilnosti i možda općenitom povlačenju s tog teritorija.

Mađarska je pala i na ljestvici međunarodne konkurentnosti sa 48. na 63. mjesto, a kao naj-

važnije slabosti ističu se slabost financiranja (slabost bankarskog sektora), politička nestabilnost te visoke porezne stope. Ipak, Mađarska se može pohvaliti educiranom i zdravom radnom snagom, niskom stopom inflacije i kriminala te vrlo dobrom infrastrukturom. Centralna banka smanjila je kamatnu stopu na rekordnih 3% kako bi potakla ekonomsku aktivnost. Nažalost, stopa nenaplativih kredita popela se na 20%. Glavne mađarske izvozne destinacije su Njemačka, Rumunjska, Austrija, Italija te Slovačka, a najveći udio izvoza ima telekomunikacijski sektor.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	-1,6	1,0	1,5	2,4
Inflacija, %	5,6	1,8	3,0	3,0
Nezaposlenost, %	10,5	9,9	9,5	8,8
Prosječni dani kašnjenja u plaćanju domaćim poduzećima	20	18	-	-

Razina političkog rizika u Mađarskoj umjerena je, ipak potrebno je biti na oprezu prije svega radi jačanja krajnje desnice kao i populističke retorike vladajuće garniture što često ima negativan odjek kod zapadnih investitora.

TRŽIŠNE PRLIKE ZA HRVATSKE IZVOZNIKE U 2014 - MAĐARSKA	TREND
Farmaceutska industrija	▼ ▲
Nekretnine	▼ ▲
Prodaja na malo	▼ ▲
Auto industrija	▼ ▲
Elektronika	▼ ▲
Hrana i piće	▼ ▲

Ujedinjeno Kraljevstvo

Britanska ekonomija jedna je od najbrže rastućih u Europi. No i nadalje, u ovoj i idućoj godini, očekuje se rast po stopi od oko 2,5%. Nezaposlenost je na najnižoj razini u zadnjih tri godine, dok je proizvodnja na gotovo rekordnoj razini. Građevina raste po najvećoj stopi nakon 2007. godine, a potencijalni problem predstavlja domaće tržište nekretnina.

Britanci su vrlo efikasni u brzini odobravanja kredita, rješavanja stečajnih postupaka i zaštiti investitora. Također, oni imaju jedan od najboljih poreznih režima u Europi. Povjerenje investitora u UK najveće je u zadnje dvije i pol godine, što se

pozitivno odražava na broj novih narudžbi. Naime, broj novih narudžbi u proizvođačkom sektoru povećava se 11 mjeseci zaredom. Zbog ovakvih pokazatelja očekuje se smanjenje rizika neplaćanja obaveza dobavljačima te bankama.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	0,2	1,7	2,5	2,5
Inflacija, %	2,7	2,6	2,1	2,3
Nezaposlenost, %	7,8	7,3	6,7	6,4
Prosječni dani kašnjenja u plaćanju domaćim poduzećima	19	16	-	-

TRŽIŠNE PRILIKE ZA HRVATSKE IZVOZNIKE U 2014 - UJEDINJENO KRALJEVSTVO	TREND
Farmaceutska industrija	↓ ↑
Poljoprivreda	↓ ↑
Transport	↓ ↑
Papirna industrija	↓ ↑
Tekstilna industrija	↓ ↑
Građevinski sektor	↓ ↑

Turska

18

Turska je protekle godine zabilježila rast od oko 4% što je vrlo snažno u usporedbi sa drugim zemljama, međutim to je puno niže od 9% koje su zabilježili u 2010./2011. godini. Kao glavni razlog rasta ističu se privatna potrošnja te javne investicije.

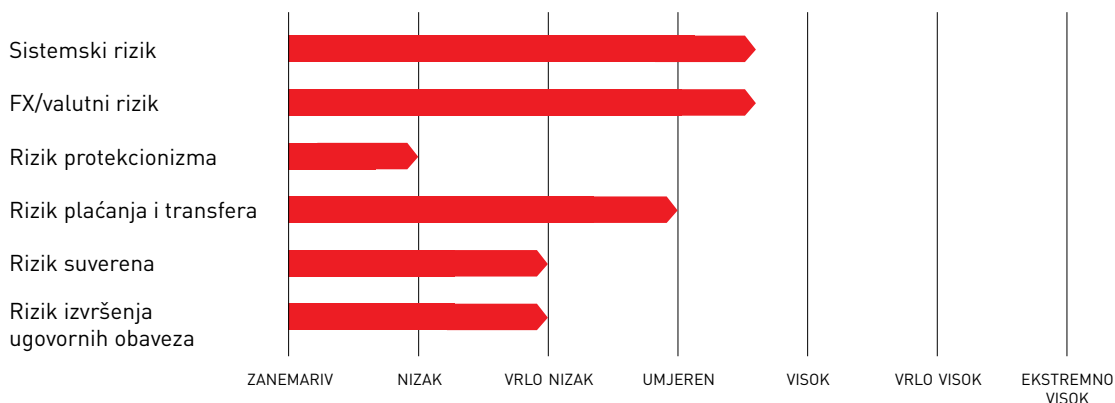
Turskoj u ovoj godini prijete nekoliko rizika, a kao glavni ističu se političke tenzije, rizik konverzije valute i deficit platne bilance. Zbog smanjenja investicija Turska će se morati zadužiti na internacionalnom tržištu što će, zbog rasta kamata, biti vrlo skupo. To će biti i veliki pritisak na

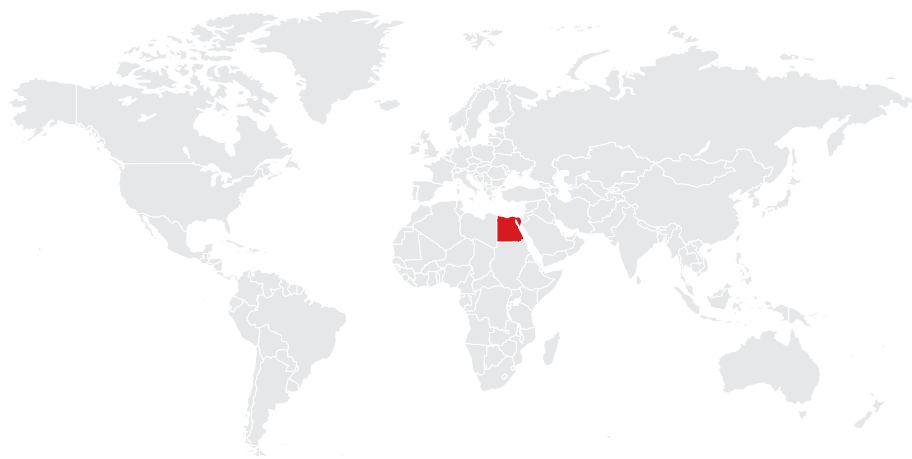
profite i likvidnost poduzeća te rezultirati kašnjenjem u plaćanju i povećanju broja poduzeća koja su u stečajnom postupku. Situaciju dodatno komplicira visoka razina inozemne zaduženosti poduzeća i domaćinstava, što će biti teško financirano zbog deprecijacije turske lire.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	2,1	3,9	2,4	3,0
Inflacija, %	9,2	7,4	6,2	5,9
Nezaposlenost, %	9,1	9,6	9,3	9,1

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

TURSKA - IZVOZNI RIZICI

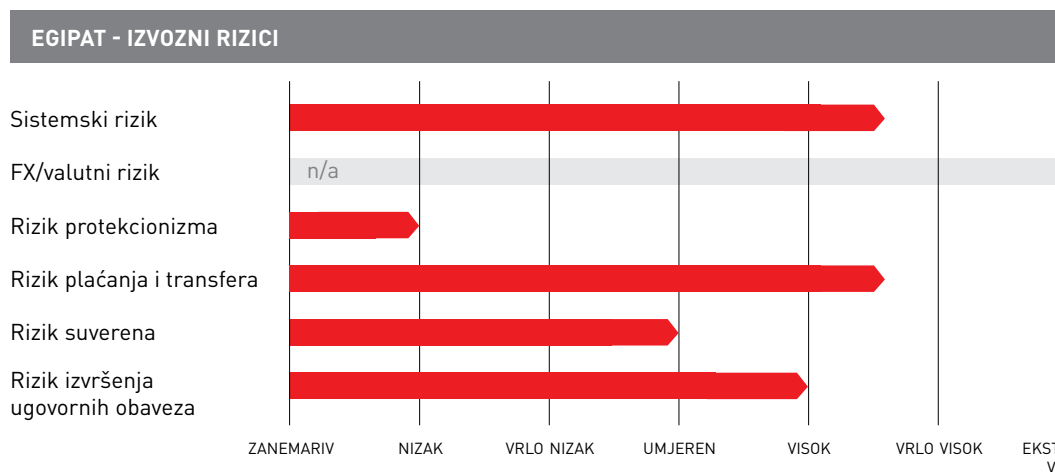
Egipat

U posljednje dvije godine egipatska je ekonomija, unatoč velikim političkim krizama, rasla po stopi od oko 2%. Zbog trenutno poboljšane političke klime u ovoj godini očekuje se ubrzanje rasta na 3%, dok se za iduću godinu predviđa još veći rast. U 2014. godini planira se deficit od 9% BDP-a.

Zbog pomanjkanja dizela i benzina očekuje se povećani uvoz tih derivata iz susjednih zemalja sve do 2016. godine. Egipat ima jako domaće tr-

žište te snažnu stratešku poziciju. Također, krase ga dobro diversificirana ekonomija. Glavne industrije su građevina i poljoprivreda.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP,%	2,1	2,0	2,9	4,5
Inflacija, %	4,8	9,4	10,0	11,4
Vanjski dug, % BDP-a	14,5	15,3	12,5	13,7

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

Japan

20

Japanska ekonomija raste konstantno po stopi od oko 1,5%.

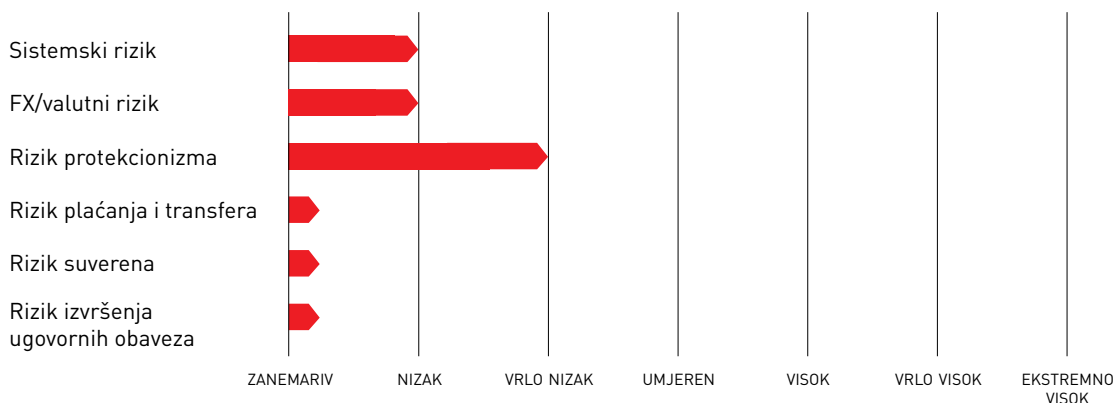
Broj stečajeva u veljači 2014. pao je za 15% u odnosu na godinu ranije, što predstavlja rekordno nizak broj stečajeva u posljednjih dvadesetak godina. Iznos obveza koje duguju firme u stečaju pao je za 33%. Jedini sektori koji ne bilježe pad stečajeva su sektori nekretnina (iako je u građevini broj stečajeva smanjen za 30%) te transport, s porastom broja stečajeva za 3% (zbog slabog tečaja jena). U proizvodnji taj pad iznosi 9%, a u veleprodaji 8,5%.

Industrijska proizvodnja je na najvišoj razini u posljednjih nekoliko godina (11% rasta u odnosu na godinu ranije), maloprodaja raste po stopi od 4%.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP,%	1,3	1,4	1,4	1,6
Inflacija, %	0,1	0,3	1,9	1,9
Nezaposlenost, %	4,3	3,9	3,9	4,1

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

JAPAN - IZVOZNI RIZICI

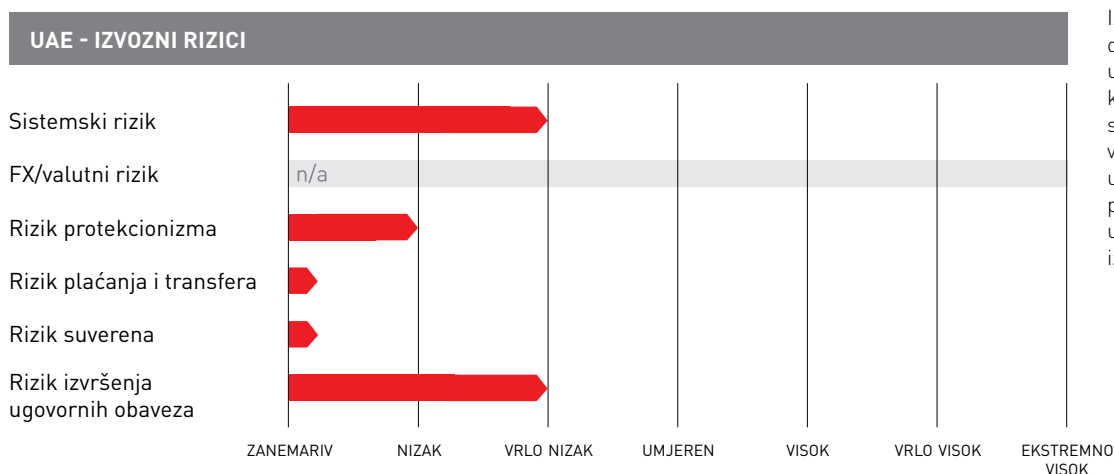
Ujedinjeni Arapski Emirati

Ujedinjeni Arapski Emirati rastu konstantno po stopi od 4-5% godišnje. Poslovna klima je veoma prijateljska što se tiče poreznog režima, međutim zaostaju u edukaciji, regulaciji prava radnika te dostupnosti financiranju.

Izvoz proizvoda koji nisu povezani sa naftom rastao je za 7% u prvom dijelu prošle godine u odnosu na isto razdoblje 2012. Uvoz je rastao još brže, po stopi od 11,5%. Za ovu godinu očekuje se rast maloprodaje za 6%. Popunjenost hotela prošle godine porasla je za 30% u odnosu na

godinu ranije, a putnički prijevoz kroz zračnu luku porastao je za 10%. Glavne izvozne destinacije su Japan, Indija, Iran, Kina i Korea.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP,%	4,3	4,5	5,0	5,2
Inflacija, %	0,8	1,0	3,1	3,8
Vanjski dug, % BDP-a	40,9	40,8	39,5	40,0

Brazil

22

Brazilska ekonomija polako usporava zbog visoke stope inflacije, slabe porezne politike, deficita platne bilance i općenite zabrinutosti investitora, odnosno negativne poslovne klime. Problem su i rekordno niske razine rezervi vode. Visoka razina inflacije (očekuje se oko 6% ove godine) negativno će utjecati na konkurentnost i staviti dodatan pritisak na profitabilnost poduzeća, najviše onih u proizvodnom sektoru.

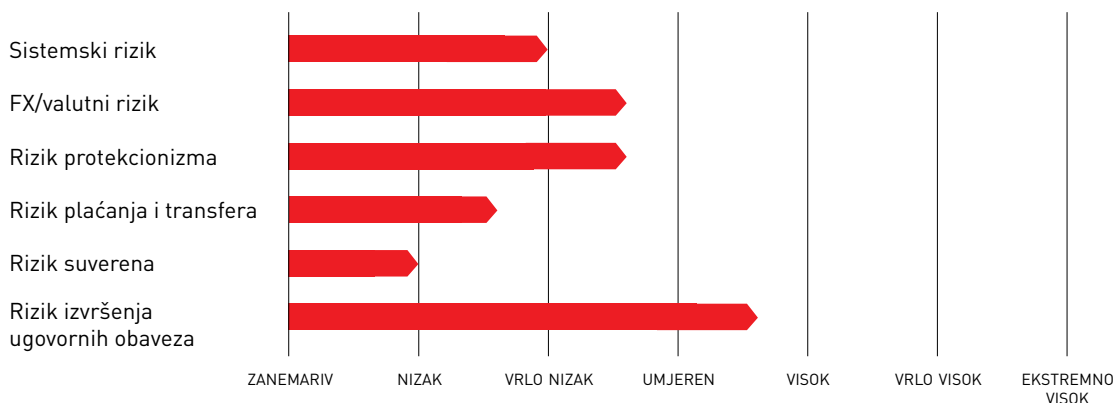
U protekloj godini Brazil je imao najgoru trgovinsku bilancu u zadnjih 13 godina. Uvoz potrošačkih dobara porastao je za 3%, ukupno je uvoz rastao za 7%, dok se izvoz smanjio za 1%. Sek-

tor koji najviše kroji brazilski BDP je građevina s oko 40% udjela, a najveći trgovinski partneri su Kina, SAD, Argentina i Njemačka.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	0,8	2,2	1,9	1,9
Inflacija, %	5,3	6,1	5,9	5,7
Nezaposlenost, %	5,4	5,3	5,0	4,9

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

BRAZIL - IZVOZNI RIZICI

Nigerija

Nigerijski BDP raste po konstantnoj stopi od oko 6,5% godišnje. Cijene rastu u prosjeku oko 8% u zadnje tri godine, dok je taj porast u prehrambenom sektoru oko 9,5%.

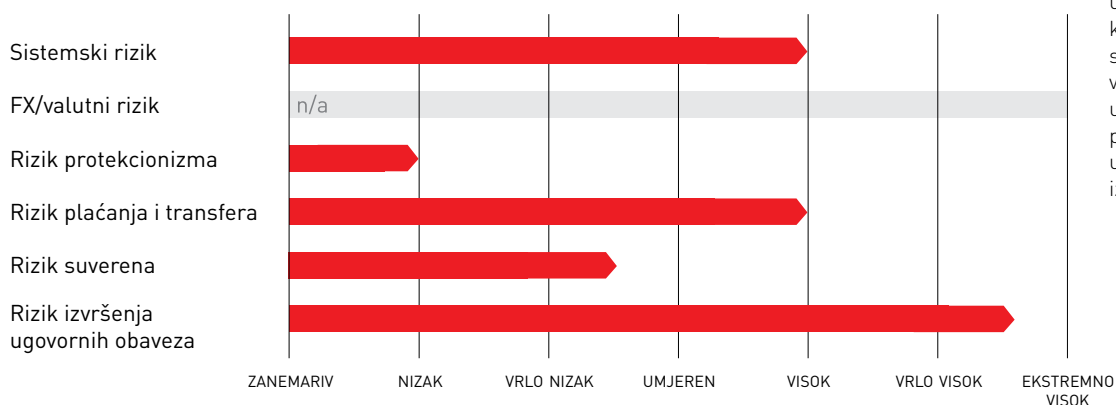
U Nigeriji je nesigurna ekonomska klima uz visok rizik terorističkih napada. Pozitivno je da je tamošnja centralna banka postavila novu fiskalnu disciplinu i restrikcije pa se poboljšala dostupnost kreditima. Ukupni domicilni krediti rasti su za 12% u protekloj godini.

Negativno je da je pao broj izravnih stranih ulaganja za čak 41% u protekla dva kvartala što upućuje da su investitori zbog nesigurnosti i ne-

ljubazne ekonomske klime odlučili potražiti drugo odredište za ulaganje.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	6,4	6,8	6,6	6,6
Inflacija, %	12,1	9,4	9,4	7,9

NIGERIJA - IZVOZNI RIZICI

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

Irak

24

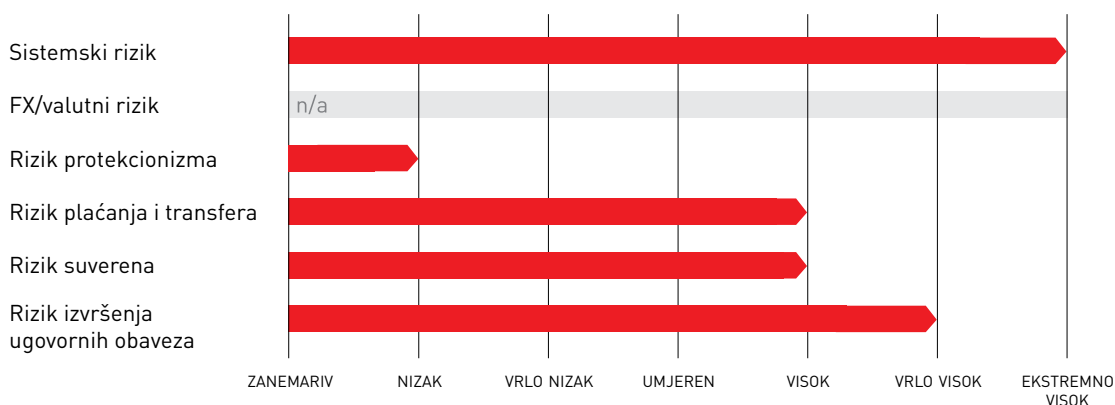
Iako se kratkoročno prognozira stabilna ekonomija u Iraku, ostaje problem s cijenama nafte. Irak ima problema s velikim razlikama u etničkim skupinama, slabim i neučinkovitim institucijama, te visokim postotkom nasilja. Prisutne su i regionalne tenzije na granici sa Iranom.

Sektori građevine i proizvodnje čine preko 70% BDP-a, dok su glavne izvozne destinacije SAD, Indija, Kina, Korea te Italija.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	3,4	3,5	3,5	3,5
Inflacija, %	2,6	3,1	2,8	3,0

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

IRAK - IZVOZNI RIZICI

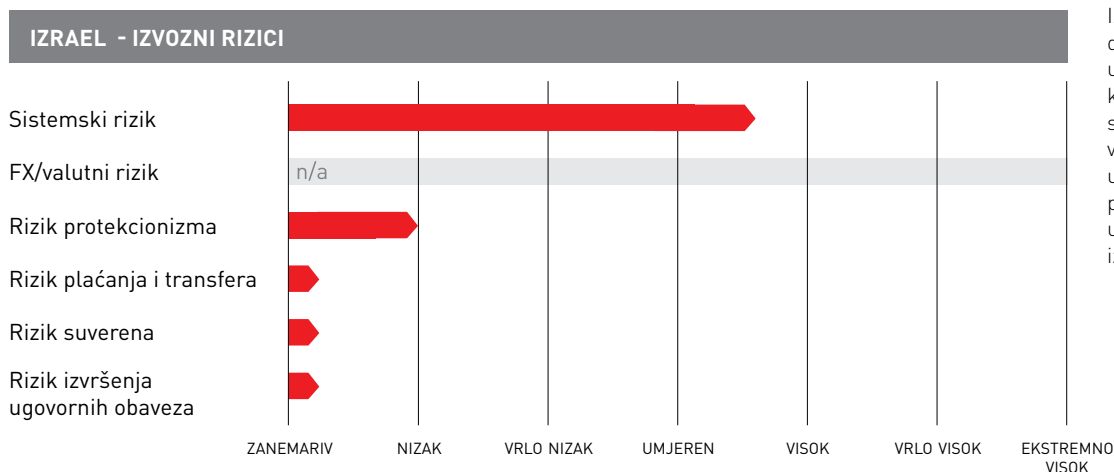

Izrael

U Izraelu je rast realnog BDP-a veoma snažan, nezaposlenost je u silaznom trendu, a godišnja stopa inflacije je oko 1,5%. Vlada se uspješno bori sa smanjenjem fiskalnog deficita. Nedostaci su sljedeći: poslovanje na ino-tržištu ugroženo je snažnom domaćom valutom koja će i u idućim mjesecima biti jaka. Također, cijene nekretnina rastu po stopi od 8% godišnje, što povećava rizik neplaćanja kredita, javni dug je također visok, što potencijalno ugrožava daljnju fiskalnu konsolidaciju.

Neto izvoz rastao je po stopi od 3% godišnje, a uvoz za 1%. Problemi kod izvoza su slaba vanjska potražnja te jaka valuta. Zbog toga se očekuje niži rast u ovoj godini nego u 2013. Izrael krasi politička stabilnost, efikasnost pravosuđa, jaka vojska te potpora SAD-a (30% izvoza, te 12% uvoza dolazi iz SAD-a).

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	3,3	3,1	3,2	3,5
Inflacija, %	1,7	1,3	1,6	2,2

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

Južna Koreja

26

BDP Južne Koreje raste po stopi od 2%, a rast se predviđa i za ovu te 2015. godinu. Sektori koji su najugroženiji su: brodogradnja, pomorstvo, željezo i ostali metalni sektori, te građevina.

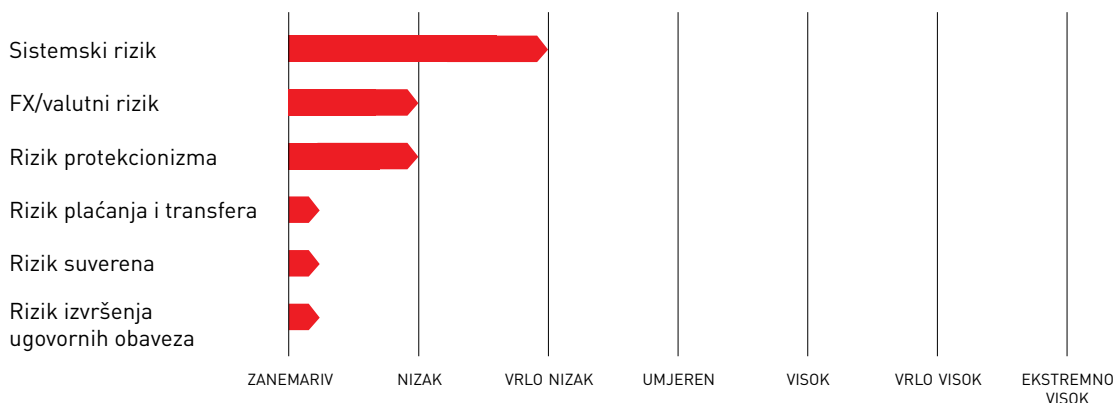
Iznos nenaplativih kredita porastao je za 38% u odnosu na godinu ranije, te je neto dobit najboljih pet banaka pao za jednu trećinu. Ipak, sve banke (njih 18) imaju dobru adekvatnost kapitala.

Očekuje se rast investicija za 8% ove godine.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	2,1	2,1	3,1	3,8
Inflacija, %	2,1	2,4	2,9	3,2

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

JUŽNA KOREJA - IZVOZNI RIZICI

Kina

Prognoze za kinesku ekonomiju predviđaju lagano usporavanje rasta na 7 – 6,5%.

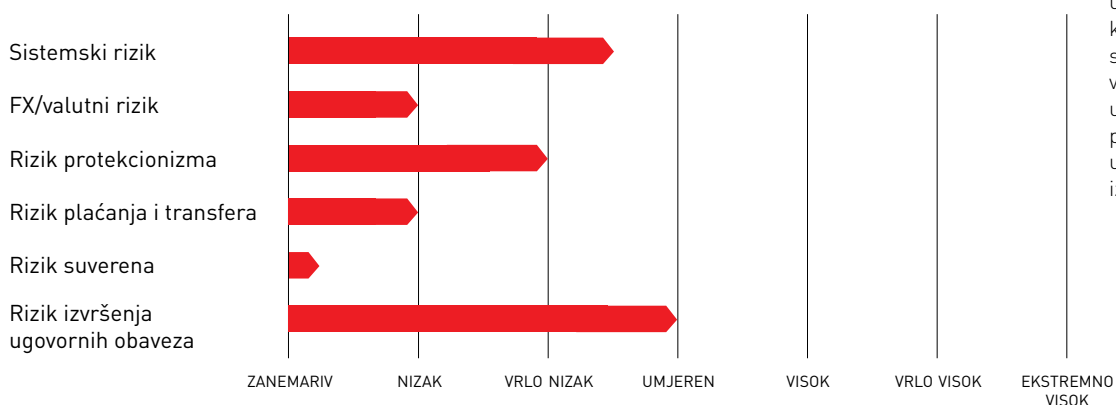
Banke su tijekom prošle godine otpisale više nego dvostruko nenaplativih kredita nego godinu ranije, što se odrazilo na njihovu profitabilnost te rezerve. Očekuje se bankrot jedne ili dvije manje banke tijekom ove godine (bez većeg utjecaja na ostale banke u sustavu). Sektori koji bilježe povećanu zaduženost su: proizvodnja čelika i cementa, nekretnine, brodogradnja.

Kina ima jako domaće tržište, veliku industrijsku bazu, mali vanjski dug. Najvažniji trgovinski

partneri su SAD, Hong Kong, Japan, Njemačka, a najviše izvoze kompjutersku elektroniku, telekomunikacijsku opremu te električne aparate.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP,%	7,5	7,5	7,0	6,5
Inflacija, %	2,5	2,5	2,3	1,6

KINA - IZVOZNI RIZICI

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

Kazakstan

28

Ekonomski izgledi Kazakstana bolji su nego u susjednoj Rusiji. U iduće dvije godine očekuje se veći rast nego u protekle dvije.

Udio nenaplativih kredita u Kazakstanu jedan je od najvećih u istočnoj Europi i središnjoj Aziji (oko 30%).

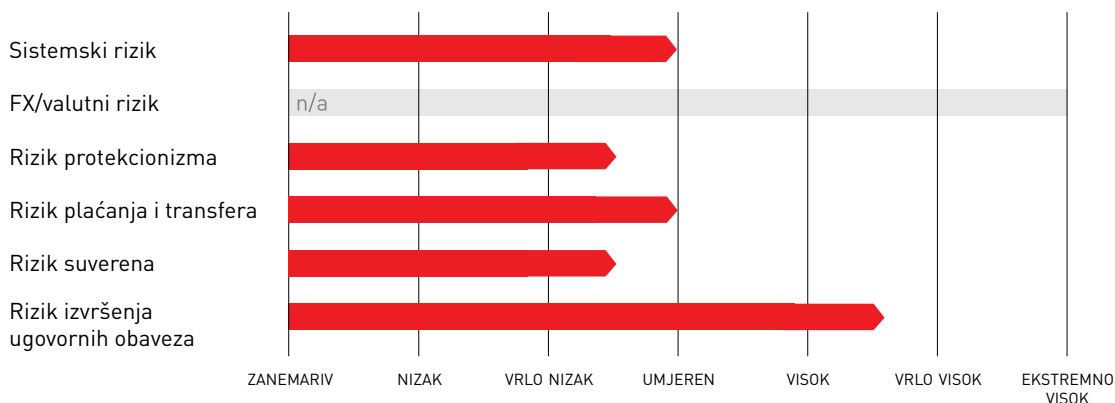
Industrijska proizvodnja rasla je za 0,5% u odnosu na godinu ranije, a rast u maloprodajnom sektoru iznosio je 10%. Kazakstan ima "zdrave" javne financije, te dobre izgleda za povećanje iz-

voza nafte kroz idućih 10 godina. Rusija bi potencijalno mogla biti uteg za ekonomski rast Kazakstana budući da je ta država glavni kazakstanski trgovinski partner.

EKONOMSKI POKAZATELJI	2012	2013	2014	2015
BDP, %	5,0	5,1	5,4	6,2
Inflacija, %	5,0	5,5	6,1	5,9

Izvozne rizike definiramo kao uvjete i događaje koji s izvjesnim stupnjem vjerojatnosti u određenom periodu mogu utjecati na uspjeh izvoznih poslova

KAZAHSTAN - IZVOZNI RIZICI

0 priredivačima

Bonitetna kuća Bonline d.o.o., Zagreb, osnovana je 1994. godine i ekskluzivni je zastupnik Dun&Bradstreet-a za područje Hrvatske te Bosne i Hercegovine. Većina njihovog poslovanja izvire iz dugogodišnjih odličnih odnosa s partnerskim društvom Dun&Bradstreet. Svake godine pripremaju na tisuće bonitetnih izvještaja za Hrvatsku te Bosnu i Hercegovinu prema načelima i metodologiji društva Dun&Bradstreet. Hrvatski boniteti su po kvaliteti među visoko rangiranim i dostižu podjednak nivo s bonitetima zemalja Europske unije. Hrvatske i bosanske bonitete uglavnom naručuju inozemna društva, no u kriznim vremenima sve više i hrvatska i bosanska društva. Bonitetna kuća Bonline d.o.o., hrvatskim i bosanskim društvima osigurava bonitete za tisuće njihovih stranih partnera, čime oni smanjuju svoje rizike prilikom poslovanja sa inozemstvom.

Centar za istraživanje globalnih rizika (CIGR) je udruga građana stvorena radi pružanja potpore svim hrvatskim tvrtkama, udrugama, organizacijama i samim građanima koji žele izaći na globalnu scenu ili su već dio nje.

Centar je kreirao niz proizvoda čija je svrha identificirati moguće prepreke i prigode na koji domaći akteri nailaze na svjetskoj sceni. Centar je osobito usmjeren na tzv. brzorastuća tržišta ili tržišta u nastajanju (emerging market) i zemlje koje zauzimaju sve značajniju ulogu u oblikovanju suvremene političke stvarnosti (emerging power). Upravo se ove zemlje percipiraju kao zemlje visokog političkog rizika shvaćenog u najširem smislu ali i kao najatraktivnije biznis destinacije

CIGR je projektirao svojevrzni servis i izgradio web stranicu – www.globalriskcentre.hr čija je svrha olakšati partnerima pristup dragocjenim i pravodobnim informacijama. Ideja vodilja u ovom projektu je želja da se korisnicima omogući informacija skrojena prema naravi interesa ili sektoru poslovanja.

Način prikazivanja informacija ima ključnu ulogu u pretvaranju prikupljenih podataka u cjelovitu i kvalitetnu informaciju. Ovakav servis integrira posebna stručna znanja, software i grafički dizajn te kao rezultat pruža upotrebljivu i razumljivu informaciju. Web stranica je projektirana na način da nakon svršetka projekta može koristiti kao baza podataka, koja može pomoći pri poslovnom odlučivanju, ali može imati i akademsku namjenu.

U vremenu kriza i rastućeg osjećaja neizvjesnosti, veliki broj stratega smatra da krizama treba hrabro poći u susret i pokušati njima anticipativno upravljati. Najsnažniji instrument anticipativnog upravljanja krizama predstavlja koncepcija rizika, preciznije rečeno proces upravljanja rizikom. Ovom području se u posljednje vrijeme posvećuje sve veća pozornost jer upravo globalizacija i konkurencijski pritisak potiču tržišne aktere ka upotrebi rizika kao alata. Rastuća dinamika i kompleksnost poslovnog okruženja postavlja sve složenije zahtjeve pred upravu svake tvrtke. Svaka odluka sadrži i dimenziju rizika. Odabir pravodobnih i kvalitetnih informacija te snalaženje u informacijskoj plimi prvi je korak ka uspješnom upravljanju rizicima za svakog tržišnog aktera.

9. konvencija / 15 godina

hrvatskih izvoznika

pod visokim pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske

kontinuitet u izvrsnosti

hrvatski **izvoznici**

BONLINE d.o.o.

CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE
GLOBALNIH RIZIKA

POLITIKA · EKONOMIJA · DRUŠTVO